

Jicchok Lejbuš Perec

ŠABESOVÝ POKLAD

a iné poviedky

...úsmevné chasidské príbehy z biednych karpatských mestečiek a dedín

EUROPA

Jicchok Lejbuš Perec

ŠABESOVÝ POKLAD
a iné poviedky

EUROPA

פאָלקסטימליכע געשיכטען

יצחק לייבוש פרץ

Z originálu jidiš preložil Peter Ambros

edícia
PREMENA
zväzok 38

Tento projekt finančne podporil

u. fond
na podporu
umenia

Jicchok Lejbuš Perc: Šabesový poklad a iné poviedky

Preklad © Peter Ambros 2016

Vysvetlivky, glosár a doslov © Peter Ambros 2016

Návrh prebalu a grafická úprava © Martin Vrabc 2016

Sadzba © Milan Beladič (www.beeandhoney.sk) 2016

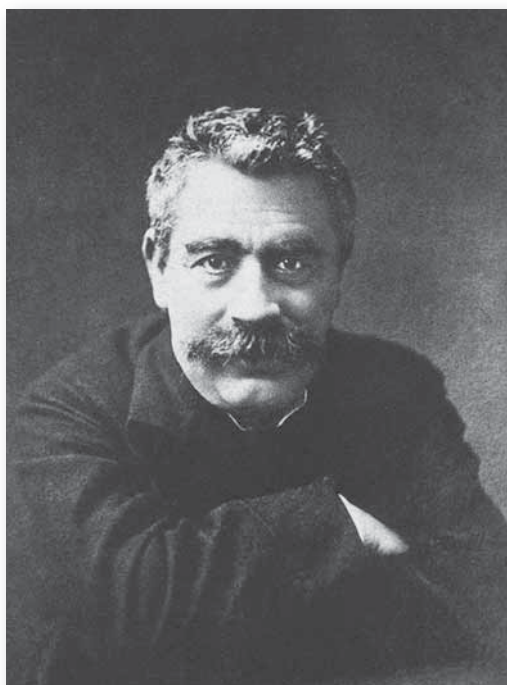
Ako tridsiaty ôsmy zväzok edície Premena
vydalo © Vydavateľstvo Európa, s.r.o. 2016

Prvé slovenské vydanie

www.vydavatelstvo-europa.sk

ISBN 978-80-89666-24-9

ŠABESOVÝ POKLAD

Spávať v júli v štyrikrát štvormetrovej izbietke spolu so ženou a ôsmimi dieťkami nie je tým najväčším potešením ani v piatok v noc *Šabesu*. Drevorubač Šmerl teda vstal po polnoci z postele, v ktorej sa ako v kovárskej vyhni nedalo dýchať, odbavil narýchlo povinnú rituálnu očistu rúk, navliekol na seba *tales kotn* – košielku s bielymi strapcami, čo sa mu hompáľali cez nohavice – a bosky vyšiel z toho rozpáleného pekla. Na ulici bolo ticho, všetky obchody zavtorené, a nad spiacim mestečkom sa rozprestieralo vysoké, tiché hviezdnaté nebo. Zazdalo sa mu, že je tu teraz sám iba s Najsvätejším, nech je požehnaný; vzhliadol k nebu a vraví:

„Nuž, Pane Bože na nebi, teraz je dobrá príležitosť, aby si ma vyslyšal a požehnal jedným z tvojich pokladov.“

Ako to vyriekol, uvidel zrazu plamienok, ktorý sa pohyboval pred ním smerom z mestečka von. Pochopil teda, že to bude ono. Chcel sa za ním rozbehnúť, ale spomenul si, že je *Šabes* a bežať neslobodno, teda ide za ním. A rovnako pomaly ako on ide aj plamienok, vzdialenosť medzi ním a plamienkom sa ani nepredlžuje ani neskracuje. Chvíľami sa ozve čosi v jeho srdci a vraví:

„Nebud' blázon, Šmerl, stiahni si košeľu, priskoč a hod' ju na plamienok!“

On však dobre vie, že to k nemu prehovára pud zla. Stiahne si košeľu a je pripravený hádzať, ale pudu zla na zlosť robí ešte menšie kroky a zaraduje sa, keď vidí, že sa plamienok tiež hýbe pomalšie. Tak pomaličky ide a stále ďalej ide za plamienkom, až tak pomaličky vyjde z mestečka. Cestička sa zatáča a kľukatí medzi poľami a lúkami a vzdialenosť medzi ním a plamienkom sa naďalej nepredlžuje ani neskracuje, takže keby aj košeľu hádzal, až po plamienok by nedohodil. Medzičasom mu hlavou víria myšlienky: Keby poklad zlapal, nemusel by byť na staré kolená drevorubačom; nemá už veru do práce tej sily čo kedysi.

Žene by kúpil miesto na galérii *vajberšil* v synagóge, aby si mohla užiť nerušené dni *Šabesu* a sviatkov, lebo takto ju neraz sadnúť si nepustia, na Nový rok *Rašešóne* a cez pôstny Deň zmierenia *Jonkiper* často až padá chúd'a od únavy – to deti ju pripravili o sily. A kúpil by jej nové šaty a zopár perlových náhrdelníkov. Deti by posielal k lepším učiteľom náboženstva a pre tú najstaršiu by sa už začal obzerat' po ženíchovi. Takto iba nosí chúd'a za materou koše s ovocím a ani nemá kedy sa riadne učesať, hoci vrkoče má krásne a dlhé a oči ako srnka...

Keby zlapal poklad, bolo by to, ako keď sa splní prikázanie...

„Už zasa ten pud zla!“ pomyslel si. „Ak tak nie je súdené, nuž nie je!“

Keby to bolo cez týždeň, dobre by on vedel čo robiť. A keby tu s ním bol jeho Jenkl, ten by nešiel iba tak nečinne. Tie dnešné deti – ktohovie, čo cez *Šabes* všetko navystrájakajú!? A ten mladší nie je o nič lepší. Učiteľ je mu iba na posmech... Keď ho učiteľ chce udrieť, aj mu chlpy z brady trhá... A ktože má čas dávať na nich pozor? Celý deň iba rúbaj a piluj...

Vzdychne si a ide ďalej a ďalej a z času na čas zdvihne pohľad k nebu:

„Bože na nebi, koho ty chceš pokúšať? Chceš dať, tak dávaj!“ pomyslí si, keď sa poklad začne hýbať trošku pomalšie. Ale v tej istej chvíli si všimne, že kdesi brechá pes. Pozná ten brechot – to je z Vysokého, z najbližšej dediny od mesta, a v sviežom rannom vzduchu už aj rozoznáva malé biele fliačiky, domčeky sedliakov z Vysokého. A hneď si aj uvedomí, že to už vari bude pri hranici, ktorú cez *Šabes* neslobodno prekročiť, nuž ostane stáť.

„Tak je, je to *šabesová* hranica,“ pomyslí si a vraví s'aby iba tak do sveta: „Nezvedieš ty ma veru z pravej cesty! To nie je Boží počin, Pánu Bohu človek nie je na posmech – to je dielo pokašiteľa!“

A trošku sa na čerta rozčertí, obráti sa nazad a náhli sa späť do mestečka. Myslí si pritom:

„Doma nič rozprávať nebudem; predovšetkým mi neuveria... A ak hej, budú sa zo mňa smiať! A vôbec – čo sa mám čo vychvaľovať?... Stvoriteľ o tom vie, a to stačí. A ona by sa možno zlostila, čo ja viem? Deti sú, čo pravda, chúďatá, nahé a bosé. Tak načo by sa mali prehrešiť proti »Cti otca svojho...«...?“

Nie, ani slovom sa nezmieni... Ba ani Hospodinovi to nikdy nebude pripomínať. Ak tým učinil dačo dobré, ved' si On aj sám spomenie...

A zrazu pocíti akýsi čudný, žiarivý pokoj, všetkými údmi sa mu rozlieva tichá radosť.

„Peniaze sú predsa iba fuj a hanba. Bohatstvo ťa môže ešte zviest' z pravej cesty.“ Žiada sa mu poďakovať Bohu za to, že ho neuviedol do pokušenia. A zažiada sa mu hoci si zaspievať. Spomenie si na pesničku *Ovínü mejlech* – »Otče náš kráľu« – z mladých rokov, ale zahanbí sa sám pred sebou a ihneď zasa prestane. Rád by sa rozpomenul na čosi bohoslužobné, čosi zo Sinaja – zrazu však spozoruje, že onen plamienok, ktorý zanechal za sebou, ho predbehol a ide zasa pred ním, pomaličky pomaličky stále bližšie k mestečku... A vzdialenosť medzi ním a plamienkom sa ešte stále ani nepredlžuje ani neskracuje, sťaby sa plamienok rovnako ako on sám iba tak prechádzal, tak komótno, na počesť *Šabesu*. Raduje sa teda v tichosti a hľadá za plamienkom. Nočná obloha sa rozjasňuje, hviezdy začínajú hasnúť, na východe sa objaví bledá červeň, ktorá sa natáhuje do dĺžky ako malá červenkastá riečka, a plamienok sa pohybuje stále ďalej a ďalej do mestečka, až konečne zahne do jeho ulice. A tu už je aj jeho dom, dvere sú, ako vidí, otvorené, zrejme ich zabudol zatvoriť... A hľa, plamienok vstupuje dovnútra, ide k nemu do izby. On kráča za ním, za plamienkom, a vidí, ako sa ten utiahne pod posteľ. Všetci naokolo spia, pristúpi teda potichučky bližšie, skloní sa a vidí – plamienok sa pod posteľou krúti na mieste ako vlčok. Hodí teda pod posteľ košeľu a plamienok ňou prikrýje – počuť nepočul nikto nič, a tu sa už do izby zakráda špárrou v okenici zlatistý ranný lúč.

Sadne si na posteľ a zaprisahá sa, že pred zakončením *Šabesu* nepovie nikomu nič – ani pol slova; ešte by mohlo nedajbože dôjsť k znesväteniu *Šabesu*! Ona sa nezdrží, oni, synovia, už vôbec nie, hneď budú chcieť preratúvať, dozvedieť sa presne, o koľko ide! A čoskoro sa tajomstvo rozchýri, prenikne do synagógy a v modlitebni i v každej ulici zavládne nepokoj kvôli jeho bohatstvu... Kvôli šťastiu... A nik sa nebude modliť ani umývať ani žehnať ako treba, a on uvrhne celú svoju rodinu a k tomu ešte pol mesta do hriechu. Nie – ani hlások! Nuž sa na posteli vyzlečie a tvári sa, že spí...

A s príjemným vedomím, že už má záverečný obrad *Šabesu* – *havdóle* – za sebou, sa sklonil potom večer pod posteľ a zodvihol košeľu a pod ňou ležalo vrece a v ňom tisíc tisícok tisícoviek denárov, že ich takmer neporátaš – nuž, posteľ to bola veľká.

A dožil svoje roky v radosti a v pohodlí.

Iba žena mu vždy znova a znova kalila radosť svojimi výčitkami:

„Bože na nebi – čo je to za človeka bez srdca, čo po celý dlhý letný deň nič nezradí, svojej vlastnej žene nepovie ani slovko... A ja som vtedy,“ spomenie si, „na záver *Šabesu* pri modlitbe *Got fün Avrum* toľko nariekala, tak som sa vynariekala... Ani grajciara v dome nebolo...“

A on ju s úsmevom utešuje:

„Ktovie, možno sa to všetko tak priaznivo zbehlo vďaka tvojmu *Got fün Avrum*.“

V ZÁHLAVÍ UMIERAJÚCEHO

Rajský *šames* – teda čosi ako kostolník, ibaže v synagóge – jeden z anjelov svetla, nosiaci v sebe odlesk žiarivej milosti Hospodinovej, vyšiel raz v podvečer z raja a otvoril, ustatý a vyčerpaný, okienko vedúce z nebies, vyklonil svoju žiariacu hlavu, obrátil sa na zapadajúce slnko a smutným, trasľavým hlasom sa opýtal:

„Nevieš, slnko, čo sa deje s Konskovoľským Lejblom?“
Slnko mlčí; nevie ono nič.

Ešte znepokojenejší stiahne anjel svoju žiariacu tvár späť. A anjel nie je znepokojený bezdôvodne.

Už po niekoľko rokov sa dva razy denne rozlieha všetkými siedmimi nebesami slávna modlitba Konskovoľského Lejbla *Šmá Jisróel* – „Počuj, Izrael, Hospodin je náš Boh, Hospodin je jediný“.

Ako striebisté obilné zrná sype sa jeho *echód* – „jediný“ – popod trón vznešenosti... A ono *echód* sa kotúľa a bzučí a šteboce a vrie ako krdeľ letných vtáčat, oblúžených a túžiacich po plameni, ním priťahovaných, spaľovaných a v ňom horiacich v bezmedznej rozkoši útrap lásky...

Posledný raz ho počul v čase rannej modlitby *šachres*.

V čase popoludňajšej modlitby *minche* už ho nebolo.

To spôsobilo haváriu v celkovej bilancii chválospevov...

V orchestri sa odrazu odmlčal jeden nástroj; prvému huslistovi jedna struna praskla a zmĺkla. Zabudol sa vari Lejbl Konskovoľský pomodliť *minchu*?

Pomodlí sa azda miesto toho dva razy osemnásť prosieb a požehnaní *šmojnesré* pri večernej modlitbe *maorív*?

Slnko sa zatiaľ skláňa nižšie. V tísine skryté tiene dostávajú povolenie vymaniť sa zo svojich skrýší, – a vyliezajú zo špár medzi skalami pri moriach, z úžľabín a jaskyniek na vyprahnutých púštinách, spod stromov a spomedzi konárov a lístia v najhlbších lesoch. A šíria sa nad usadlosťami a preplietajú sa a preplietajú jeden cez druhý...

A hľa, slnko už celkom zapadlo. Mesiac a hviezdy sa v tichosti rozsvetujú a preberajú na čas noci vládu nad zmučenou zemou...

A spolu so slnkom zapadlo na nebi bájne stvorenie s nápisom *emes* – „pravda“ – na čele a spolu s mesiacom vykĺzlo z druhej strany bájne stvorenie na čele so striebriстым pruhom a nápisom *emüne* – „viera“.

A čoskoro sa potichučky otvoria brány nebeské a vpustia celé čriedy duší zaspavších ľuďí, ktoré každú noc stúpajú do výšin a zapisujú do svätých kníh, ako prebehol deň...

A perá škrípu a milióny a miliardy krídel šumia, sčasti biele ako sneh, väčšinou sivé a fľakaté, poniektoré i krva-vočervené...

A všetkých sedem nebeských sfér sa naplnia hlasom modlitby, pokánia, túžby, lásky, nádeje a strachu... A zrazu všetko sťaby zmeravelo. Vôkol trónu vznešenosti sa ticho ovíja striebriстая hmla, ovíja sa a ovíja a temnie a temnie...

A spod hmly počuť akoby holubie hrkútanie.

„Beda mi za to, že som nechal svoj dom, aby upadol do rozvalín...“

„Beda mi za to, že som spálil svoj palác...“

„Že som vyhnal svojho syna, svojho jediného syna...“

A triaška sa zmocňuje všetkých siedmich nebeských sfér...

A zavládne opäť tíš, všetko zadržalo dych, čakajúc na zázrak, na akési kúzlo, na akúsi novú zvesť...

Ale nestane sa vôbec nič...

Zdola sa ozve hlas: to kohút kikiríka.

Hmla okolo trónu vznešenosti sa rozplýva... Začarovaná triaška slabne a zaniká... Opäť sa otvárajú okná nebies, duše vyletujú späť... Anjeli s briliantovými chocholmi na hlavách vyhánajú meškajúcich, roztrasených, uplakaných a do hĺbky prestrašených...

Nepotrva dlho a zdola sa ozve klopanie kladiviek *šame-sov* na okná – budia na polnočnú modlitbu *choces*...

Čoskoro začne nápis na striebriстом pruhu čoraz väčšmi blednúť. Na západe sa prebúdzajú tenučký červen-kavý lúč...

Rajský *šames*, s'aby prebudený z hlbokého sna, otvára opäť okienko na nebesách, vykláňa hlavu a zvolá:

„Mesiac a hviezdy, pokým zasa odídete, nemôžete mi povedať, čo sa stalo s Lejblom Konskovoľským?“

A tentoraz z diaľky zlatisto zahorela hviezdička, priklzla k okienku a odpovedala:

„Ja viem, anjel svetla: Letela som nad Konskou Vôľou a nazrela do jeho okienka... Lejbl Konskovoľský dodýchava... Ved' vieš, starý chlap... Brada sa mu leskne nad perinou ako číre striebro... Ale tvár je scvrknutá a žltá... Videla som, ako mu strčili pod nozdry pierko; ale nevidela som, že by sa bolo pohlo.“

A anjel, rajský *šames*, nevyprosiac si od nikoho povolenie, na vlastnú päsť sa náhli na zem po dušu Lejbla Konskovoľského.

Iste to v raji vyvolá nečakanú radosť.

Tak si aspoň myslí.

Anjeli lietajú bystro, ibaže tak činia rovnako čierni ako aj bieli. A keď anjel svetla došiel dolu, stretol už v záhlaví umierajúceho anjela temného...

Či sa onen temný vydal skôr na cestu a či to má k nám bližšie? Ktohovie?

„Ty čo tu robíš?“ čuduje sa preľaknutý anjel svetla. Ide predsa o Lejbla Konskovoľského!

„A čo má byť?“ smeje sa čierny. A dva rady čiernych zubov sa zablysnú v jeho vykrivených ústach...

„To je moja duša! Som rajský *šames*.“

„Veľmi ma teší!“ uškrnie sa nato čierny. „Ja som síce iba pomocný kurič z pekla, ale – no ved' uvidíme!“

A pohrabe nohou pod lôžkom chorého a objaví sa previazané vrece.

„Čo asi bude v tom vreci?“

„Modlitebná šála *tales* a modlitebné remienky *tfiln*,“ skúša dobrý anjel.

„Schované pod posteľou? Schovávajú sa priestupky!“

A skláňa sa k vrecu a rozväzuje ho a otvára, a kopne doň – izbu zalieva zlatý lesk, nasledovaný štrnganím zlata – z vreca sa sypú zlaté peniažky...

„Ukradnuté, ulúpené peniaze!“ zvolá čierny anjel. „Vylákané od ľahkoverných, ulúpené vdovám, nakradnuté od sirôt, povytáňované z pokladničiek pre dobročinnosť. Sú vymyté krvavými slzami a ľpejú na nich škvrný z krvi srdca... A pozri, ako sa prebúdza, keď sa mu siaha na zlato!“

Umierajúci sa prehadzuje so zatvorenými očami...

Biely anjel sa roztrasie a zakrýva si tvár párom krídel... Špárrou v okeniciach preniká dovnútra lúč ranného slnka, padá na mihalnice umierajúceho – a tie sa chvejú.

Posledný raz dopoly otvára oči.

„Kto je tu?“ pýtajú sa zošúverené, zažltnuté pery zvukom pripomínajúcim šelest zhnitého lístia.

„Ja!“ odpovedá zlý anjel. „Ja, ktorý som prišiel po tvoju dušu... Pod!“

„Kam?“

„Do pekla!“

Oči umierajúceho sa strachom opäť zatvárajú.

„Modli sa, modli sa k Bohu!“ volá dobrý anjel. „Urob pokánie... Je ešte čas... Oželej svoje zlato...“

„Šmá...“ začína umierajúci.

„Ten neožele!“ hovorí zlý anjel a kladie svoje ťažké čierne krídlo na tvár umierajúceho a pod krídlom sa dusí jeho hlas – i umierajúci sám.

Dobrý anjel sa zahanbene porúča.

* * *

O polnoci, v temnote a daždi, uprostred vravy, kriku a hluku, ozve sa v pekle ostrý rozkaz:

„Nachmenke zo Zbarasza dodýchava... Nepozorne zanedbával strihanie nechto... Neraz zabudol pomodliť sa popoludňajšiu modlitbu *minche* – kto pôjde po jeho dušu?“

„Ja!“ zvolá jeden z anjelov-trýzniteľov.

„Pripravte zatiaľ kotol s vriacou smolou!“

Zoskočí a vyletuje z pekla...

Zlí anjeli lietajú bystro, na šťastie však dobrí tiež; možno sú tí dobrí od nás vzdialenejší, poháňa ich však veľké milosrdenstvo...

A keď anjel-trýzniteľ došiel k lôžku, stretol už v záhlaví dobrého bieleho anjela. Sedel tam a utešoval:

„Nemaj strach zo smrti, biedny človeče... Je to iba most, krátka hranica medzi temnotou a svetlom... Prechod medzi starosťou a nepokojom i pokojom a šťastím...“

Lenže zdá sa, že chorý nepočuje; je duchom neprítomný a jeho rozpálené oči blúdia po stenách.

A čierny anjel ostane stáť pri dverách a začudovaný sa prizerá.

„Nezmýlil si sa, braček?“ pýta sa anjela svetla.

„Nie,“ odpovedá ten dobrý. „Poslali ma po jeho dušu, po jeho čistú, milosrdnú dušu; nad ním ty moc získať nemôžeš!“

„Nestrihal si nechty ako treba!...“

„Viem,“ preruší ho dobrý anjel. „Ale zato nežil ani na okamih pre seba samého... Žil pre slabých a chorých, pre vdovy a siroty, pre skormútených, stiesnených a utýraných...“

„U nás v knihe stojí napísané, koľko rás premeškal *minche*...“

„Zato nikdy nemeškal, keď bolo treba niekomu pomôcť. Nikdy nezabudol utešiť, privinúť na srdce a pridať silu tam, kde ustaté krídla ovisli, kde žlč hrozila zaliť najčistejšiu dušu, kde sa, ako sa zdalo, stratila posledná nádej... Nepostavil si dom... Nezhotovil strechu nad hlavou, neustlal si na mäkkej posteli, nevyhľadával lásku u žiadnej ženy, nedúfal v radosť z detí... Iba všetko pre iných, lebo všetkých iných pokladal za lepších od seba samého...“

Vonku tiahnu nebom čierne chmáry... Na okamih ich pretne blesk, ale ten zhasína a nepriestupné, temné chmáry sa s'ahujú ešte tesnejšie.

Blesk posledný raz prebudil umierajúceho.

„Kto je tu pri mne? Kto mi sedí v záhlaví?“ pýtajú sa rozpálené pery.

„Ja, ja, jeden z anjelov svetla z Hospodinovej družiny... A Hospodinom zoslaný po tvoju dušu!... Pod' so mnou!“

„Kam?“ pýta sa chorý.

„Hore do nebies, do raja!“

„Nebesá... Raj...“ zajakáva sa umierajúci v horúčke. „A akože si tam žijú, tam na nebesiach, v raji?“

„Dobre... Ožiarení Božou milosťou, v lesku trónu vznešenosti... So zlatými korunkami na hlavách...“

„Lesk... Zlato... Korunky...“ zajakáva sa ďalej umierajúci. „Čože tam budem robiť?“

„Nič nebudeš musieť robiť... Tam je večný pokoj, večná svetlá radosť, neprestajné žiarivé šťastie... Pod'!“

„Ale čo tam budem robiť?“ obráti sa umierajúci z posledných síl k anjelovi. „Je tam niekto, komu treba pomôcť? Padnuvší, ktorých treba pozdvihnúť, chorí, ktorých treba liečiť, hladní, ktorých treba nasýtiť, smädní, ktorým treba zvlhčiť pery, stratení, ktorých treba hľadať a nájsť? To bolo predsa celé moje šťastie!...“

„Nie, toho niet!“ odpovedá zneisteným hlasom anjel. „Také sa tam nenachádza. Tam nebude nikto potrebovať tvoju pomoc...“

„A čo tam budem robiť, anjel? Tam, kde nikomu netreba mojej duše, môjho srdca; ani mojej milostiplnej slzy v oku, ani môjho utešujúceho slova z úst, ani mojej zodvihnutej ruky na ochranu pred priepasťou?“

Zlý anjel načúva, vyplazí jazyk a oblizuje sa... Povýšenecký úsmev mu roztiahne ústa od ucha k uchu... Roztvorí pery a dva rady bielych zubov sa zablysnú v potemnenej izbe...

A anjel svetla sedí skormútený a nevie, čo odpovedať umierajúcemu.

„Čo ďalej, anjel, čo ďalej?“

A dobrý anjel sa obracia k oknu a díva sa hore k nebesiam, a odtiaľ čaká radu či východisko... Ale nebesá sa neotvárajú; ani slovo, ani lúč, ani iskierka... A nebom tiahnu stále nové a nové, stále ťažšie a ťažšie chmáry – na tvár anjela svetla padá tieň, nebo vyzerá tvrdo a nazlostene, ba nemilosrdne, nikdy ho také

ešte nevidel... Roztrasie sa. Po chvíli zlý anjel využíva situáciu a blíži sa k posteli z druhej strany.

„Pod' radšej so mnou,“ ponúka umierajúcemu.

„Kam?“

„Tam, kde sa tvojmu srdcu žiada... K nešťastným, hladným, k vyprahnuto smädným... Zoslabnutým a zmučeným... K strateným, káraným, k Bohom zabudnutým... Pomôcť nebudeš môcť, ale spolu s nimi trpieť, súcitiť...“

„Idem! Už idem!“ zvolá chorý zo všetkých síl...

A biely anjel sa vytráca s prázdnyimi rukami.

TRI DARY

1. Pri nebeských váhach

Raz, pred mnohými rokmi a stáročiami, umrel kdesi akýsi Žid.

Nuž čo, Žid umrel – večne žiť nemožno – dostalo sa mu teda spravodlivosti a pochovali ho podľa židovských obyčají...

Keď hrob zasypali a sirota sa odmodlila modlitbu *kadiš* za zosnuvších, letí duša nahor, pred súd, na rokovanie nebeského súdneho dvora...

Keď dôjde hore, visia tam už pred tribunálom váhy, na ktorých vážia priestupky a plnenie prikázaní...

Vojde nebožtíkov obhajca, jeho bývalý pud dobra, a postaví sa s jasným snehobielym vrecúškom v ruke k miske váh z pravej strany...

Vojde nebožtíkov obžalobca, jeho bývalý pud zla, bývalý našepkávač a podnecovač, a postaví sa so špinavým vrecúškom v ruke k miske na strane ľavej...

V bielom jasnom vrecúšku sú vyplnené prikázania, v zafúľanom čiernom vrecúšku sú zasa priestupky. Obhajca sype zo snehobieleho vrecúška vyplnené prikázania na miskú na pravej strane, a stadiaľ to vonia ako od voňavky a žiari ako hviezdičky na nebesiach.

Obžalobca sype zo zafúľaného vrecúška na miskú váh z ľavej strany priestupky, a tie sú, čo neradno želať nikomu z vás, čierne ako uhlie a páchne z nich ako z praveého téru či zo smoly.

Úbohá duša iba stojí a díva sa i sa diví – vôbec si nevedomovala, že sú medzi dobrom a zlom až také rozdiely; tam dolu predtým oboje často od seba neodlišovala, považovala jedno za druhé.

A miský váh sa hýbu pomaly, stúpajú a klesajú, raz tá, raz zasa druhá... A jazýček pri hornej miske sa chveje, nakláňa sa o chlप doľava, o chlप doprava...

Iba o chlp... A nikdy rázne! Býval jednoduchým Židom, ani veľký zločinec, ani veľký hrdina... Nuž tak – maličké prikázanička, maličké priestupočky, zrníčka, prášky, niekedy púhym okom sotva rozoznatelné.

A tak keď sa jazýček nakloní o chlp doprava, nesie sa hornými svetmi hlas veselia a radosti; keď sa však nedajbože nakloní doľava, vyderie sa ston smútku, až tieto hlasy doliehajú k trónu vznešenosti.

A anjeli sypú pomaly, sústredene, ako keď prostí hospodári, obyčajní smrteľníci, licitujú na dobytčom trhu, o groš a ešte o groš...

Ale tak ako sa aj studňa jedného dňa vyčerpá – vrecúška sú znenazdajky prázdne.

„Už?“ pýta sa súdny sluha *šames* – aj on jeden z anjelov.

Pud dobra i pud zla prevrátia vrecúška naruby: ničoho v nich už niet! A vtedy pristúpi *šames* k jazýčku pozrieť sa, kde ostal stáť: naľavo či napravo.

Pozerá a pozerá a uvidí dačo, čo tu ešte nebolo, odkedy boli nebo a zem stvorené...

„Prečo to trvá tak dlho?“ pýta sa predseda súdu.

A *šames* sa zajakáva:

„Rovnako ťažké! Jazýček stojí v samotnom prostriedku!...“

Priestupky zavážili toľko, čo vyplnené prikázania.

„Presne?“ pýtajú sa ešte raz od súdneho stola.

Šames sa prizrie ešte raz a odpovie:

„Na chlp!“

Súdny dvor sa stiahne na poradu a po rozhodnutí vydá výrok tohto znenia:

„Keďže hriechy neprevážili dobré skutky, nezaslúži si duša peklo.

A na druhej strane, pretože vyplnených prikázaní nebolo viac ako priestupkov, nemožno jej otvoriť brány do raja.

Nech teda ostane bludnou...

Nech poletuje uprostred, medzi nebom a zemou, po-
kial' si na ňu Boh nespomenie a nezľutuje sa nad ňou
a neprivolá ju k sebe vo svojej preveľkej milosrdnosti.“

A *šames* odvádza dušu von.

Duša, chůd'a, narieka a sťažuje sa na svoj osud.

„Čo toľko fňukáš?“ pýta sa jej *šames*. „Nedostane sa
ti rajských radostí a príjemností, to je pravda, nepostihnú
ť a však ani pekelné muky a utrpenie. Máš to na remízu!“

Ale duša sa utešiť nedá:

„Lepšie čo aj najhoršie utrpenie ako takéto nič,“ vraví.
„Takéto zhola nič – to je predsa hrozné.“

Nuž prišlo mu, súdnemu *šamesovi*, duše ľúto a pora-
dil jej:

„Zleťže, dušička, dolu,“ vraví jej, „a drž sa ty len
pekne nízko nad svetom živých.... Do neba nehľad'... Lebo
čo by si uzrela z druhej strany neba? Nič iba hviezdičky!
A to sú stvorenia svetlé, ale studené, nepoznajú ony zľu-
tovania, nepričinia sa za teba, tie ťa veru Pánu Bohu ne-
pripomenú... Tí, čo sa môžu pričiniť za úbohú zmučenú
dušu, to sú iba spravodliví v raji... A tí, dobre ma, dušička,
počúvaj, tí radi darčeky... Pekné darčeky... Taká už je,“
pripúšťa s trpkosťou v hlase, „nátura dnešných spravod-
livých!“

„Lietajže, dušička,“ tak pokračuje, „nízko nad svetom
živých, a pozoruj, ako sa tam žije, ako sa tam majú. A ak
uzrieš čokoľvek mimoriadne pekné a dobré, zober to
a polet' s tým hore; to bude darček pre spravodlivých
v raji... A s tým darčekom v ruke zaklopeš a budeš sa hlá-
siť v mojom mene u anjela-vrátnika. Povieš, že to ja som
ti kázal! A keď prinesieš tri dary, uist'ujem ťa, že sa pred
tebou otvoria brány raja, to zapôsobí... Pred trónom vzne-
šenosti sú obľúbení skôr prudkí karieristi ako tí, čo sú
vznešeného rodu...“

A zatiaľ čo sa jej takto prihováral, vystrčil ju plný sú-
citu z neba.